

Jerzy Wyrozumski

Osiemdziesiąta rocznica urodzin Jerzego Wyrozumskiego stanowi znakomitą okazję do sformułowania paru refleksji dotyczących po pierwsze Jubilatą, po drugie – polskiej historiografii, po trzecie wreszcie – do poczynienia uwag dotyczących kondycji naszej nauki. Owe refleksje bowiem nie dotyczą jedynie osoby uczonego, działacza społecznego, nauczyciela akademickiego, lecz, może nawet przede wszystkim, stanowią mogą kanwę rozważań o dziejach Polski w ciągu ostatniego półwiecza, o postawach polskich intelektualistów.

Życie i działalność Profesora Wyrozumskiego wyjaśnia dlaczego w latach zniewolenia i niepodległości Państwa, w okresach niedostatku materialnego i narastającego kryzysu państwa, etos uczonego cieszył się i cieszy nadal uznaniem społecznym i prestiżem. Dla czego, mimo wielorakich przerw w życiorysie polskiej nauki, stanowiła ona fundament więzi społecznej i narodowej Polaków, dlaczego wreszcie, mimo różnych przeciwności politycznych i trudności materialnych dorobek naszych uczonych był znany i ceniony w świecie.

Autorytet Jubilatą rodził się wraz z Jego twórczością zawodową. Studia odbywał u znakomitych mistrzów rzemiosła historycznego: Romana Grodeckiego, Zofii Kozłowskiej-Budkowej, Sylwiusza Mikulskiego. Uczył się nie tylko warsztatu badawczego, lecz także zdobywał – jak na członka krakowskiej wspólnoty humanistów przystało – postulowane wartości właściwe uczonym, by – jak głosi przyrzeczenie doktorskie – działać „nie dla próżnej chwały, nie dla brudnego zysku, lecz by więcej prawdy głosić i jej światło rozpowszechniać.” Dał się poznać jeszcze przed swym doktoratem, kiedy występował na Zjeździe Młodych Historyków w Warszawie polemizując z politycznymi propagandystami.

Imponujący jest Jego dorobek naukowy. Blisko pięćset pozycji wydanych drukiem, nie licząc wieloletnich wykładów i licznych publikacji wydanych pod Jego redakcją. Wśród prac, które zapewniają Mu godne miejsce w historiografii, należy wymienić studia nad dziejami górnictwa, rzemiosła i handlu, klasyczne już dzisiaj studia o kształcie i znaczeniu różnych wspólnot w średniowiecznej Polsce – czeladniczych, chłopskich, religijnych, etnicznych.

Jest On autorem fundamentalnej syntezy o dziejach średniowiecznego Krakowa, *Dzieje Krakowa – t. 1 – Kraków do schyłku wieków średnich*, przez pryzmat której ukazane zostały zjawiska ważne nie tylko dla miasta lecz także dla całego kraju. Umiejętnościom tworzenia wielkich syntez dał dowód pisząc znakomity i oryginalny podręcznik uniwersytecki *Historia Polski do roku 1505*. Jak dalece potrafił połączyć warsztat uczonego z potrzebami popularyzacji wiedzy pokazał w monografii *Kazimierz Wielki*, która doczekała się drugiego wydania.

Nie do przecenienia jest dorobek Jerzego Wyrozumskiego w działalności społecznej i organizacyjnej polskiego środowiska naukowego. Członek czynny Polskiej Akademii Umiejętności i jej sekretarz generalny od 1994 roku, dziekan Wydziału Filozoficzno- Historycznego Uniwersytetu Jagiellońskiego i prorektor tej flagowej polskiej uczelni w najtrudniejszych bodaj latach powojennych – 1987–1990. W tym też czasie stał się ikoną samorządności akademickiej i obrony demokratycznych wartości. Nie tylko Polskę, lecz wiele krajów świata, obiegnęła fotografia ukazująca Jerzego Wyrozumskiego samotnie broniącego Uniwersytetu przed wkroczeniem zbrojnych oddziałów milicji z podpisem „plus ratio quam vis”.

Środowisko naukowe ma powody do wdzięczności. Nie tylko za postawę godną profesora polskiej uczelni wyższej, lecz także za życzliwość wobec kolegów, uczniów, licznych miłośników historii skupionych w towarzystwach naukowych, w pierwszym rzędzie Towarzystwa Miłośników Historii i Zabytków Krakowa, Rady Naukowej Biblioteki PAU-PAN, a następnie wielu środowisk regionalnych i lokalnych. Wszyscy korzystali z pomocy i rady Profesora Jerzego Wyrozumskiego, z Jego inspiracji dotyczących propozycji badawczych, sposobów rozwiązywania problemów. Także z form prowadzenia dyskusji, z umiejętności stawiania pytań, co – jak wiadomo od czasów mistrza Abelarda – stanowi „klucz mądrości”.

Za dorobek Mistrza, za Jego mądrość, dobroć i życzliwość dla bliźnich należy Mu się wielka wdzięczność.

HENRYK SAMSONOWICZ

fol. Adam Walanus